

KOKOUSTIEDOT	Keskiviikko 02.05.2018 klo 17.00 -	
Aika		
Paikka	Rautalammin kunnanvirasto, kunnanhallituksen huone	
KÄSITELTÄVÄT ASIAT Asia nro		Pöytäkirjan Sivu
25	Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	23
26	Pöytäkirjantarkastajien valinta	23
27	Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen	23
28	Matkailuneuvonnan järjestäminen	24
29	Pitkälahden alueen kehittäminen	26
30	Viranhaltijoiden päätökset	27
	Kokouksen aikana §:n 27 jälkeen Veli-Jussi Jalkanen esitteli kokouksessa läsnä oleville kokoamiaan Rautalampia koskevia kehittämisideoita. Pk:n liitteet, 2-3-	
PUHEENJOHTAJA	Joni-Matti Kuikka	

KOKOUSTIEDOT	Keskiviikko 02.05.2018 klo 17.00 – 20.00	
Aika		
Paikka	Rautalammin kunnanvirasto, kunnanhallituksen huone	
OSALLISTUJAT Päätöksentekijät	Varsinainen jäsen:	Varajäsen:
Puheenjohtaja:	Joni-Matti Kuikka X	Jouko Korhonen
Varapuheenjohtaja:	Markus Sjöberg --	Mikko Piltonen X
Jäsen:	Päivi Heikkinen X	Anu Hotti
Jäsen:	Sirpa Jalkanen X	Sari Hintikka-Varis
Jäsen:	Ari-Pekka Mustonen X	Raija Haukka
Jäsen:	Tytti Mård -	Tauno Herranen
Jäsen:	Timo Satuli X	Sinikka Korhonen
(X) läsnä		
(--) poissa		
Muut osallistujat: (ja läsnäolon peruste)	Matti Kärkkäinen X	kunnanhallituksen puheenjohtaja
	Tiina Puranen X	kunnanhallituksen edustaja
	Anu Sepponen X	vt. kunnanjohtaja, esittelijä
	Iiro Lyytinen --	elinkeinoasiamies
	Hannu Jyrkkänen X	maaseutuasiamies
	Veli-Jussi Jalkanen X	yrittäjä, kutsuttuna paikalla
ALLEKIRJOITUKSET	Puheenjohtaja	Sihteeri
	Joni-Matti Kuikka	Hannu Jyrkkänen
KÄSITELLYT ASIAT	§:t 25 - 30	
PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS Aika ja paikka	Rautalammin kunnanvirasto 02.05.2018	
Allekirjoitukset	Päivi Heikkinen	Ari-Pekka Mustonen
PÖYTÄKIRJA YLEISESTI NÄHTÄVÄNÄ Aika ja paikka	Perjantaina 04.05.2018 kello 9-12 Rautalammin kunnanvirastossa	
	Hannu Jyrkkänen pöytäkirjanpitäjä	

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Eltk 25 § Rautalammin kunnan hallintosäännön 28 §:n mukaan puheenjohtaja toteaa läsnä olevat sekä kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden.

Esittelijän ehdotus: Puheenjohtaja toteaa kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden.

Päätös: Päätös esityksen mukaisesti.

Pöytäkirjantarkastajien valinta

Eltk 26 § Rautalammin kunnan hallintosäännön 36 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla. Pöytäkirjassa tulee olla merkintä tarkastuksesta ja siihen on liitettävä valitusosoitus.

Esittelijän ehdotus: Elinvoimalautakunnan pöytäkirjan tarkastaa Rautalammin kunnassa voimassa olevan käytännön mukaisesti kaksi kokouksessa paikalla ollutta lautakunnan jäsentä tai varajäsentä. Lautakunta valitsee tämän kokouksen pöytäkirjan tarkastajat.

Päätös: Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Päivi Heikkinen ja Ari-Pekka Mustonen.

Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Eltk 27 § Rautalammin kunnan hallintosäännön 28 §:n mukaan asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimitella toisin päätä. Hallintosäännön 28 §:n mukaan toimielin voi päättää ottaa käsiteltäväksi sellaisenkin asian, jota ei ole mainittu kokouskutsussa.

Esittelijän ehdotus: Elinvoimalautakunta päättää, että tässä kokouksessa asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä.

Päätös: Työjärjestys hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet				Otteen oikeaksi todistaa
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto	

Elinvoimalautakunta

14.03.2018

16

Elinvoimalautakunta

18.04.2018

20

Elinvoimalautakunta

02.05.2018

24

Matkailuneuvonnan järjestäminen

Eltk 18 §

Rautalammin kunta on kesäisin järjestänyt matkailuneuvontapalvelun Rautalammin keskustassa. Neuvontapalvelu on järjestetty niin henkilökohtaisena palveluna neuvontapisteessä, minkä lisäksi neuvontapisteessä on ollut jaossa yleistä esitemateriaaleja sekä matkailuyritysten esitteitä.

Joinakin vuosina palvelu on tuotettu kunnan omana toimintana, ja kunta on palkannut neuvontapisteeseen kesätyöntekijän. Parina edellisvuotena matkailuinfo sijaitsi Rautalammin Hubin tiloissa ja kesällä 2017 Arttelissa, jolloin yritys tuotti neuvontapalvelut.

Kasvavien matkailijavirtojen johdosta neuvontapalvelua on edelleen perusteltua kehittää. Lisäksi on tarpeen rakentaa niin sanottuja miehittämättömiä info-pisteitä esimerkiksi Ysitien varrella sijaitseviin yrityksiin sekä kansallispuiston portille Törmälään.

Esittelijän ehdotus:

Elinvoimalautakunta valtuuttaa kunnanjohtajan neuvottelemaan ja päättämään matkailuneuvonnan järjestämisestä kesäkauden 2018 aikana. Lisäksi elinvoimalautakunta valtuuttaa kunnanjohtajan neuvottelemaan miehittämättömien infopisteiden sijoituspaikat.

Aiheutuneet kustannukset enintään 10.000 euroon asti sisältäen hankinnat, mahdolliset vuokrat ja palvelujen ostot katetaan kustannuspaikalta 1640 Matkailu.

(Esittelijä vt. kunnanjohtaja Anu Sepponen)

Päätös:

Tarkempi selonteko infopisteestä käsitellään seuraavassa elinvoimalautakunnan kokouksessa.

Eltk 23 §

Esittelijän ehdotus:

Ehdotus annetaan kokouksessa.

Päätös:

Vt. kunnanjohtaja selosti matkailuinfosta käytyjä neuvotteluja miehittämättömien infopisteiden ja kunnan matkailuinfon osalta.

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet			Valtuusto	Otteen oikeaksi todistaa
Lautakunta	Hallitus			

Matkailuneuvonnan...

Eltk 28 §

Matkailuneuvonnan järjestämistä kesällä 2018 on jatkovalmisteltu kunnanjohtajan ja elinkeinoasiamiehen toimesta.

Niin sanotut miehittämättömät esitejakeluinfolot on sovittu sijoitettavaksi Koskelon Matkailukeskukseen, Janoiseen Karhuun sekä Törmälän Loma- ja Kurssikeskuksen kesäkahvioon.

Perustettavalle torille on vuokrattu Oy Morehouse Ltd:ltä kontti, joka kesän ajan toimii matkailuneuvontapisteinä.

(Valmistelija vt. kunnanjohtaja Anu Sepponen)

Esittelijän ehdotus:

Elinvoimalautakunta päättää hyväksyä esittelyssä mainitun järjestelyn matkailuneuvonnan järjestämisestä. Matkailuneuvojan tehtävään palkataan kaksi kesätyöntekijää.

Matkailuneuvojat palkataan enintään 80% työajalla enintään kolmen kuukauden ajaksi. Palkkakulut, arviolta 8.000 euroa, katetaan menokohdasta 1640 Matkailu / Asiantuntijapalvelut.

Kontin vuokra katetaan niin ikään menokohdasta 1640 Matkailu, vuokra on 230 €/kk + alv.

(Esittelijä vt. kunnanjohtaja Anu Sepponen)

Päätös:

Hyväksyttiin esittelijän ehdotuksen mukaisesti. Selvitetään Wc- ja suihkukontin saamisesta torialueelle.

Tiedoksi:

Talustoimisto
Henkilöstöhallinto

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet				Otteen oikeaksi todistaa
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto	

Pitkälahden alueen kehittäminen

Eltk 29 §

Liite 1

Tekninen lautakunta (§ 30/2018) on rakennuttamisjaoston (§ 12/2018) esityksestä päättänyt teettää teknisellä osastolla selvityksen kevyenliikenteenväylän rakentamisen edellytyksistä Uimalantien ja Rämäkkätien välille.

Konnekosken ohittavan pienvenekanavan toteutuessa Pitkälahden alueesta tulisi Rautalammin kuntakeskuksen satama-alue. Tällä hetkellä kunnalla on veneeranta Myllytien rannassa ja uimaranta Uimalantien rannassa. Matkailukeskus Rämäkkä Holidays sijaitsee niin ikään Pitkälahden rannalla. Mahdollisen kevyenliikenteenväylän rakentaminen liittyy Pitkälahden alueen kokonaiskehittämiseen.

Esittelijän ehdotus: Elinvoimalautakunta keskustelee Pitkälahden alueen kehittämismahdollisuuksista yleisesti.

(Esittelijä vt. kunnanjohtaja Anu Sepponen)

Päätös: Asia tietoon saatetuksi.

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet				Otteen oikeaksi todistaa
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto	

Viranhaltijoiden päätökset

Eltk 30 § Elinvoimalautakunnan tietoon esitellään seuraavat viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat:

Vt. kunnanjohtajan päätökset:
§ 1/2018: Yritystuki

Pätöspöytäkirjat ovat nähtävänä kokouksessa.

Esittelijän ehdotus: Elinvoimalautakunta päättää, ettei viranhaltijoiden päätöksiä siirretä elinvoimalautakunnan käsiteltäväksi.

Päätös: Päätös todettiin tietoon saatetuksi.

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet				Otteen oikeaksi todistaa
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto	

Tulostettu Maanmittauslaitoksen asiointipalvelusta

	Pvm	Liite nro
ELtk	02.05.2018	2
K.hall.		
K.vait		

KEHITTÄMISAJATUKSIA RAUTALAMMIN ELOONJÄÄMISEEN

Uudet tekstit keltaisella.

Seuraava keinovalikoima on alustava idealuettelo. Sen tulisi kehittyä ja kasvaa monien ideoista, joista keskustellaan ja joita myös aletaan pannaan toimeen.

Sen oikea käyttö on sitä että sen annetaan kehittyä ja kasvaa kaikkien kuntalaisten ideoilla niin että Rautalammin kehittämiseksi on kirjattuna ja käytäntöön otettuna kymmenien hyvin kehitysideoiden tuki ja vaikutus.

Rautalampi on kautta vuosisatojen ollut erityinen. Se oli aikoinaan Suomen toiseksi suurin kunta. Siitä on lohkottu lähes 50 pitäjää. Se on ollut kautta vuosisatojen mahti- ja emopitäjä monelta suunnalta tulevine vesireitteineen, kartanoineen, malmin nostoineen ja persoonallisine lahjakkaine asukkaineen.

Ei ole sattuma että Rautalammin Pestuumarkkinat ovat vieläkin niin suuret ja perinteikkäät. Ne heijastelevat Rautalammin suuruuden päiviä ja sieltä ympäri maailmaa lähteneitä tuhansia Suomen ja maailmankansalaisia. Rautalampi on edelleen hyvin tunnettu Suomessa. Suuri osa ainakin varttuneesta väestä Suomessa tietää Rautalammin. Edelleen Rautalammin aikaansaavia, lahjakkaita ja yritteliäitä ihmisiä, taiteilijoita, käsityöläisiä, muusikoita ja yrittäjiä, joiden työ tai tuotteet tunnetaan monissa maissa.

Sinnikkään ja kaukokatseisen työn tuloksena Rautalammin palvelut ja kunnan talous ovat edelleen suhteellisen hyvällä tasolla.

Valitettavasti viime vuosikymmeninä kuitenkin yritysten ja työpaikkojen puutteesta johtuva muuttotappio, keskinkertainen ajattelu, nurkkakuntainen poliittinen nahistelu, liian kunnianhimon kunnallispolitiikka, kateus ja väsähtävä johtajuus kaikki yhdessä ovat johtaneet kunnan nahistumisen ja elinvoiman menettämisen kierteeseen. Siitä on useita merkkejä näkyvillä, merkittävimminä muuttotappio, kauppojen sulkeminen, ammattitaitoisen työvoiman puute ja ns. kärkiyritysten määrän väheneminen..

Kaikkien toivomana tavoitteena ja eloonjäämisen välttämättömyytenä on saada muuttotappio käännetyksi muuttovoitoksi ja vielä niin, että kunnan työllisten, yrittäjien ja yritysten määrä kasvaa. Eläkeläisten kasvulla ei kuntaa elvytetä. Työikäisten muuttovoitto parantaa oman kunnan ammattityöntarjontaa, tuo lapsia kouluun, antaa asiakkaita kylän palveluille, väkeä tapahtumiin ja vapaaehtoisia järjestöihin.

Valitettavasti myös elinkeino- ja väestörakenne ja jopa tekemisen into pääsyt repsahtamaan, mikä vähentää energiaa järjestää tapahtumia, kehittää hallintoa, perustaa yrityksiä, ottaa keskusteluissa perustellusti kantaa, kehittää, opiskella ja omaksua uutta ja jopa tuo "väsymystä" olla mukana talkoissa.

Nykytrendillä muuttotappio alkaa todennäköisesti lähiaikoina kiihtymään, kun yrityksille ei löydy jatkajia tai tarvittavia työntekijöitä ja kun nuoret aikuiset lähtevät pois, koska eivät halua olla viimeisinä "sammuttamassa valoja", mikä on vääjäämättä tämän trendin loppupäässä, eikä pahimmillaan enää kovin kaukana. Suomessa on paljon surullisia esimerkkejä elinvoiman loppumisesta ja autioitumisesta jäykkien asenteiden ja yhteistyökyvyttömyyden summana.

Onneksi meillä on vielä vähän aikaa "kääntää kelkka".

Voimme suunnata katseemme esimerkiksi länteen ja ottaa oppia joistakin pienistä ja aktiivista (ehkä Pohjanmaan tai jopa ulkomaiden) kunnista, jotka Rautalampea vähäisemmällä luonnonvaroilla kasvavat ja porskuttavat. Tämä lisäksi pitäisi lähettää aktiivisesti "tiedustelijoita" (vanhanaikaisen, kustannustehottoman ja kalliin ryhmätutustumisen sijaan) ulkomaille oppimaan jonkin erikoisasian korkealuokkainen toteutus, ja tuoda ratkaisut kotikuntaan tyhjentävänä raporttina myös kuvin ja videoin, jonka ruoditaan tarkasti projektiryhmässä.

Kehittämisessä aivan keskeistä on ymmärrys keskittää resurssit kaikista monista ideoista juuri tuottavimpiin ja keskeisiin kehityskohteisiin. Siihen tarvitaan toimijoiden yhteistä pohdintaa. Toinen tärkeä asia on päätöksenteon sujuvuus ja ongelmien ratkaisukyky. Johtajina pitäisi olla rohkeita ja energisiä ihmisiä, joilla on lahjoja molempiin.

Luonnonvaroja ja henkisiäkin resursseja Rautalammilla kyllä on. Ne vain pitää aktivoida ja panna käyttöön. Kunnan kehittyminen ei ole myöskään vain taloudellista, koska talous lepää elinvoimaisen ja aktiivisen yhteisöllisyyden perustalla. Kestäväan taloudelliseen kehittämiseen tarvitaan myös yhteisön ja yhteisöllisyyden kehittämistä, sosiaalista aktiivisuutta ja laadukasta vuorovaikutusta, taitaita, kaikkien ikä- ja sosiaaliryhmien kanssa toimivat virkeät seurakunnat, kansalaistoimintaa jne.

Kuitenkin kaikki on vain ja ainoastaan kiinni tietoisuudesta, sen luomasta kehittämisen ja tahtotilan voimasta, yhdessä päätetyistä tavoitteista, yhteistyökyvystä (vuorovaikutuksesta), panoksista joka laitetaan kehittämiseen sekä viimekädessä tehokkaasta johtajuudesta.

Ilman näitä uskottava ja jatkuva kehittäminen ei toteudu ja toisaalta ne mahdollistavat parhaimmillaan lähes kaiken.

Vain hyvässä yhteistyössä ja yhteishengessä (vastaan hangoitteleva vähemmistöhan aina on, jonka tehtävä on aiheuttaa suukopua) Rautalampi voi pienenä kuntana olla vahva.

Jos Rautalammin päättäjät, ammattilaiset, kirjoittajat, johtajat, valtuutetut, ajattelijat, vaikuttajat, keskustelijat, järjestöt ja muut aktiiviset toimijat tekevät yhdessä kunnianhimoisen strategian Rautalammin kääntämiseksi kasvu uralle ja päättävät vuoden, johon mennessä kasvu on tosiasia, se voi kyllä onnistua.

Asioita seuraavasta toimenpidevalikoimasta olisi siinä avuksi:

- 1. Kaikkien ammattimaisesti toimivien pitää tulla tietoiseksi rehellisesti ja avoimesti niistä trendeistä numeroineen, tilanteesta ja niiden suunnista, joissa olemme ja elämme. Epärealistisuus asenteissa ja turha uhoaminen ei vie minnekään, vaan viileä nykyisten tosiasioiden ja muutoksen suunnan toteaminen.**
- 2. Poliittisen päätöksenteon pitäisi palata hyvään demokratiaan eli hyvien aloitteiden läpiviemiseen hyvällä tiedottamisella ja sen jälkeen enemmistön päätöksellä. Aina on kritiikkiä ja erilaisia mielipiteitä, mutta kun enemmistö on vakuuttunut asian hyvydestä hyvän valmistelun ja tiedottamisen avulla, he eivät enää horju kannassaan ja enemmistön avulla saadaan päätös viivyttämättä.**
- 3. Meidän pitää tehdä lista keskeisistä kasvua ja kehittymistä estävistä ongelmista ja miettiä ja aikatauluttaa ratkaisut jokaiseen niistä. Pitää huomata että elinkeinotalous on pikemminkin seuraus kuin perustekijä. Kun kunnassa on kannustusta, hyvä yhteishenki, valmiudet yhteistoimintaan ja iloista aktiivisuutta, taloudellista toimeliaisuutta tulee vähän jopa "itsestään". Tietenkin sen kaikinpuolinen tukeminen ja kannustaminen vielä lisäävät volyyymiä ja parantavat tuloksia.**
- 4. Meillä pitää olla selkeät mittarit kehittymisestämme. Verokertymä, kaikkien ja erityisesti työllistävien yritysten lukumäärä, palkka saavien määrä, pitäjän bruttokansantuote, toistuvien tyytyväisyystutkimusten tulokset, työllisten keski-ikä, syntyneiden lasten lukumäärä antaisivat vuosittain jo hyvää osviittaa suunnasta jota pitäisi tarkastella ja siitä keskustella perusteellisesti vuosittain.**
- 5. Rautalammin helpommista ja luontaisista markkinaraoista ja elinkeinotoiminnan mahdollisuuksista kannattaa tehdä esim. 20 yritysidean lista, jossa on toimintakuvaus, taloussimerkkilaskelma, kunnan tuki, paikallinen verkottumis- ja yhteistyömahdollisuus, valokuvia mahdollisista toteutuspaikoista, 1-2 kertomusta tämän toiminnan onnistumisesta jossakin muualla ja kaikki on esitelty houkuttelevasti kunnan kotisivuilla yhtenä tiedostona muiden kanssa samassa kansiossa.**
- 6. Meidän pitää kehittää vuorovaikutustamme. Tähän sanahirviöön sisältyy kaikki vaikuttaminen ja kommunikointi ihmisten ja ryhmien välillä. Kaikkeen tärkeään kokoustamiseen, keskusteluun, suunnitteluun, ideointiin, kehittämiskeskusteluihin ja erimielisyyksien ratkaisuun pitäisi opetella asiakeskeinen, kuunteleva, toisen mielipidettä kunnioittava, kompromisseja hakeva ja tehokas työtapo. Vuosikymmeniä asioista "jankkaamiseen" tai "esiintymään" tottuneilta tämä kehitys vaatii eniten.**

Hyvä, kohtelias ja huomioon ottava vuorovaikutus ihan paikallisesti muuttaa ilmapiiriä paremmaksi. Siinä sitten jokainen uskaltaa olla enemmän oma itsensä, rentous kasvaa ja viihtyminen sekä itsetunto paranevat.

Vuorovaikutuksen kehittäminen sisältää myös lähentävät ja toimivat kokousasetelmat kaarimuotoista istumajärjestystä myöten sekä erittäin hyvä kunnan sisäisen tiedottamisen (SOME:n monet kanavat, sähköposti ym.) kaikista mahdollisista tapahtumista.

Yleisö- tai osanottajapula johonkin tapahtumaan huonon tiedottamisen takia, on aivan turha ja turhauttava perusvirhe.

Kunnioittava ja kannustava vuorovaikutus saa aikaan sen, että uusille ideoille on tilaa tulla kuulluksi ilman että joku ”viisas” tai ”kokenut” lyttää idean saman tien. Näin erilaisten kehittämisajatusten tulvasta jalostuu varmasti toimivia ja tehokkaita ratkaisuja kunhan niille vain annetaan tukea ja aikaa kypsyä sekä imeä lisäymmärrystä vielä toisten mahdollisista täydennyksistä.

Jo niin pieni asia kuin positiivinen tervehtiminen, myös tuntemattomien kesken tutuista puhumattakaan, lähentää ihmisiä ja parantaa mielialaa.

Kuntalaisten mielipiteille tulee olla joku seurattu ja huomioon otettu palautekanava. Sitä varten myös valtuuston ja lautakuntien kokoukset pitää olla netissä ja kokouskuvan vierellä ruutu johon kokousta katselevat voivat etänä kirjoittaa omat asialliset ehdotuksensa ja kommenttinsa mutta vain omalla nimellään. PJ tai sihteeri ym. voi sensuroida asiattomat viestit.

Kaikenlaiseen piikittelyyn, eriarvostamiseen, salailuun ja kaksimielisyyteen julkisissa kokouksissa ja keskusteluissa tulee olla nolla – toleranssi, jonka vartijana on skarppi, aktiivinen ja neutraali puheenjohtaja.

Vuorovaikutuksen kehittämiseen pitäisi olla ihan oma ja sitkeästi toteutettava ohjelmansa, jolla pikku hiljaa kehitetään paikkakunnan vuorovaikutusta yhä avoimempaan, kannustavampaan, huomioon ottavampaan, asiallisempaan ja tehokkaampaan suuntaan.

Meidän pitää myös oppia enemmän sellaista asennetta, että asiat voivat olla eri mieltä mutta ihmiset ovat koko ajan kavereita keskenään. Ne, jotka osaavat parhaiten tämän neutraalin suhtautumisen taidon, pitäisi olla keskeisillä päättäjien paikoilla.

Saisimme ehkä lisää vapaaehtoisia koulutettuja ehtimisen kanssa painivia työkäisiä mutaa yhteisten asioiden hoitoon kehittämällä etäkokouksellia, jossa käytössä on vakiintunut ja laadukas etäkokoustamislaitteet kameroineen, -ohjelmat ja hyväksytyt tiivis rutiini monenlaisen ajanhukan eliminoimiseksi.

7. Meidän olisi tärkeää kehittää yhteisöllisyyttämme.

Me henki, Rautalampi henki, terve ylpeys omasta kunnasta ovat tärkeitä asioita, jotka eivät tule vain hokemalla tai uhoamisella.

Ensisijaisesti se tulee siitä, että ihmiset tuntevat toisensa. Parasta olisi jos tutustuminen ja tuntemisen syveneminen tapahtuisi muualla kuin vaativien ja usein stressaavien työasioiden äärellä eli sosiaalisissa tapahtumissa, juhlissa, talkoissa jne.

Rautalammin kunnan asukkaiden matrikkeli, jossa on jonkinlainen kunkin haluama esittely, olisi hyvä mutta vain oman kylän asukkaille tarkoitettu.

Toinen keino olisi organisoida hauskoja juhlia, joissa on erityisesti lähentävää ohjelmaa yhteislaulun, seurustelun, tanssin, sosiaalisten leikkien, yhdessä ruokailemisen jne. myötä. Pelkkä jonkun esityksen seuraaminen ei lähennä ihmisiä toisiinsa ja jää vain viihteen tasolle.

Tänne muuttaneet vierasmaalaiset tulee sulauttaa yhteisöön tehokkain pikatoimin, ennen kuin ennakkoluulo ja syrjintä heitä kohtaan vakiintuu ja kasvaa. Heidän työpotentiaalinsa tulee käyttää täysimääräisesti hyväksi. Näin heidän itsetuntonsa ja yhteiskuntakelpoisuutensa normalisoituisi ja heistäkin tulisi kunnan rakentajia.

8. Puolueiden keskustuomistot mielellään käyttävät paikallistasojen poliitikkoja omine etujensa ajamiseen tai arvovaltansa pönkittämiseen ja voivat jopa kannustaa paikallisesti kärjistämään asioita ”oman ylivertaisen aatteensa” nimissä. Juuri käydyt kuntavaalit ovat tässäkin tyypillinen esimerkki. Puoluepoliittinen nahistelu ja ideologiat pitää panna syrjään ja keskittyä vain asiakysymyksiin käytännön reunaehtojen ja maalaisjärjen pohjalta. Kuntapolitiikan tekeminen on joka tapauksessa vaikeaa. Puolueomistojen sanelemaa lisälastia ei enää tarvita. Tässä kehityksessä puheenjohtajilta tarvitaan suurta viisautta, jämäkkyyttä ja yhteistyöprosessin ymmärtämystä ja viisasta johtajuutta ennen kuin kehityksen juna menee uuteen suuntaan.
9. Kylän parasta tai muualta saatua tai ostettua parasta asiantuntemusta tulee kuulla kun vaativista erikoisosaamista kysyvistä asioista päätetään. Lautakuntiin pitäisi valita myös puoluepolitiikan ulkopuolelta asiantuntijajäseniä. Asiantuntija lausuntojen pyytämistä ja kuulemista kokouksiin pitäisi lisätä. Savolaiset pitävät itse itseään loistavina asiantuntijoina asiassa kuin asiassa, ja mitä iäkkäämpiä ja mitä matalammalla koulutustasolla he ovat, sen varmemmin. Silti oikeaa asiantuntijaa kannattaa aina käyttää vaativissa asioissa.
10. Eristyneisyyttä ja pitkää välimatkaa kaupunkiin, joka rajoittaa siellä olevan työvoiman saatavuutta Rautalammin, voimme vähentää tekemällä sopimuksen liikenneitsijöiden kanssa kimpabussista, jossa olisi hyvin kehittynyt ja rentouttava kalustus. Siinä olisi valittavana joko 4:n hengen istumaryhmä, oma ergonominen työpiste säätöpöydällä ja mahakololla sekä makuulaverit bussin perällä ihan oikeaan nukkumiseen viltin alla ja hyvällä tyynyillä. Luonnollisesti kalustuksessa olisi myös hyvä TV piste ja laadukkaat kuulokkeet radion tai TV:n äänen tai oman läppärin ohjelmien kuunteluun. Tällainen bussi voisi kulkea sekä lännestä että idästä ja molempiin suuntiin. Yritykset ja yhteisöt varmasti

joustaisivat työajoista niin että bussi voisi viedä rautalampilaisia sinne ja tuoda sieltä henkilöstöä tänne edestakaisella kyydillä ja 2 kertaa päivässä.

11. Kunnianhimoiset tavoitteet ja välitavoitteet pitää olla. Aikatauluihin ei kuitenkaan kannata hirttäytyä, jos kaikki yrittävät jo parhaansa, siitä tulee vaan hutilointia ja turhaa stressiä. Kehittämispolulla rehelliset välitarkastelut antavat osviittaa suunnasta ja tuovat lisää ajatuksia jatkokehittämiseen.
12. Tärkeät virat ja toimet tulee olla määräaikaaisia. Tehokaskin johtaja imee itsestään parhaat ideat 5 – 10 vuodessa. Tätä pitempi toimikausi jarruttaa varmasti asioiden hoitoa ja tekemistä ihan yleisinhimillisistä syistä.
13. Paikkakunnan kehitykselle olisi tärkeää että eri yhdistykset ja harrasteryhmät ottaisivat myös kehittämisen ja vuoropuhelun yleisellä tasolla tavakseen ja tavoitteekseen. Näin palaute- ja vuorovaikutuspohjat laajenisivat edelleen. Kunta voisi eri tavoin kannustaa tätäkin kehittämistä.
14. Elinkeinopuolella tarvitaan tehokas elinkeinotoimi (nyt Savo Grow, SG) joka kannustaisi olevia yrityksiä kehittymään ja kasvamaan, olisi osana houkuttelemassa muuttavia yrityksiä hyvällä suunnittelutuella, ylläpitäisi kunnan taloudellisen trendin kuvaavia muuttujia ja ”kokonaisindeksiä”, kannustaisi ja tutkisi ennakkoluulottomasti kaikkia puolihullujakin liikeideoita, joita kuntalaiset haluavat viedä eteenpäin. Kunnan on pidettävä huoli, että kehitysorganisaatio ei ala torkkumaan vaan on koko ajan aktiivisena, hyvin tavoitettavissa ja tiedottaa koko ajan hyvin itsestään ja projekteistaan ja on altis ottamaan ideoita vastaan työstettäväksi ja että sen henkilöstö on energistä ja innokasta. SG:n työn tulosten tiukka tarkastelu määrävälein tulisi tapahtua ilman muuta.
15. Kuntaan ja järjestöihin tarvitaan sellainen ”**kääritään hihat heti**” mentaliteetti, että uhkaavat väsyttävät ja loputtomat keskustelut ja palaveroinnit jäävät hyvin lyhyiksi, valmistelu on napakkaa ja sillä on tiukka määräaika, jonka jälkeen alkaa toteutus.
16. Päätöksen teon pitäisi olla rohkeaa. Liika varovaisuus voi tulla muutosvastarinnasta tai olla saamattomuutta tai osaamattomuutta tai molempia. Kasvukunnalla ei ole varaa kumpaankaan. Rohkeampien ja fiksumpien pitää olla esimerkkinä varovaisemmille, toiminnan rohkeudessa ja ripeydessä. Tämänkin asian tärkeys olisi tiedostettava ja päättää toimia entistä paremmin.
17. Kuntaan edes muuttoa harkitsevia tulee kannustaa ja markkinoida Rautalampea aktiivisesti. Tulijoiden aktiivinen, lämminhenkinen ja asiantunteva kutsuminen, kotouttaminen ja verkottaminen tehostaa muuttajien hyödyllisyyttä myös kunnalle. Kotouttamistoiminnalle tarvitaan oma ohjelmansa ja taitava hoitajansa ja selvät ja koko ajan ajan tasaiset laadukkaat esittelyt myynnissä olevista tonteista, kesäasunnoista ja taloista sekä vapaista muista asunnoista.
18. Rautalampi pitää saada kansallisesti tai jopa kansainvälisesti näkyväksi. Erilaiset tempaukset ja julkisuusprojektit PK-seudulla ja median tavoitettavissa pitävät Rautalammin ihmisten mielissä ja tuottavat vähitellen muuttohalukkaita. Ideat tällaiseen kunnan markkinointiin varmasti löytyvät sopivasti koottujen ”kylähullujen” ryhmästä, jolle myös kuka vaan toi toimittaa ideoitaan ja innostavat toisiaan ideoimaan vaikka ideakilpailujenkin aktivoimina.
19. Markkinarakojen kartoitus ja niiden esittely myös alustavin ja karkein talouslaskelmin kunnan kotisivuilla toimii täkynä paikkakunnalle muuttoa ja yrityksen perustamista harkitseville. Uusien elinkeinomahdollisuuksien listaa elinkeinoasiamiehen tulee täydentää ja tarjoilla halukkaille tai potentiaalisille nähtäväksi. Tässä luonnonvaroihin eli metsiin, maatalouteen, kaivannaisteollisuuteen ja keräilytuotteisiin liittyvät mahdollisuudet pitäisi tutkia ja laskea/suunnitella karkeasti valmiiksi ainakin jollekin tasalle elinkeinojen kehittämiseksi, uusien mahdollisten yrittäjien houkuttelemiseksi ja sekä **konkretian** että realismin mukaan tuomiseksi heti alusta lähtien uusiin yritysideoihin.
20. Koska nuorista on pulaa, voisimme ottaa Rautalammin suurehkon määrän joka vuosi ammatillisia ja korkeakouluopiskelijoita harjoittelijoiksi koti- ja ulkomailta. Todennäköisesti siitäkin joukosta tulee joitakin sisään muuttajia ja ehkä jopa perheellisiä tai yrittäjiä.
21. Työperäinen ulkomaalaisten maahanmuutto olisi nopea ja tehokas tapa lisätä työ- ja yrittäjähenkisiä ihmisiä paikkakunnalla. Ne pitäisi osata ottaa maista ja yhteisöistä, joissa yrittäminen ja kova työ on itsestään selvyyttä. Tällaisia ihmisiä ja ryhmiä ylikansoitetuilla alueilla on maailmassa pilvin pimein. Näitä ihmisiä voisi valmistaa jo kotipaikkakunnillaan järjestämällä heille tiedotustilaisuuksia, kannustamalla siellä kielen opiskeluun ja järjestämällä heille soveltuvuuskokeita Suomeen sopeutumista ajatellen. Näin saisimme juuri tänne hyödyllisiä ihmisiä. Nyt olemassa olevat sopeuttamiskäytännöt pitäisi arvioida uudestaan. Ovatko ne oikeasti tehokkaita? Saisimmeko niistä tehokkaampia ja näin syryrialaisista pian rakentavia yhteisöme jäseniä.
22. Väestön työkykyä ja elinvoimaa voidaan ylläpitää tehokkaalla ja aikailemattomalla **täsmä – sairaanhoidolla**, mutta **erityisesti ennaltaehkäisevällä kuntakohtaisella terveysohjelmalla**. Siitä koituisi valtavat säästöt erikoissairaanhoidossa ja tuottavuuden lisääminen elinkeinoissa. Nykyisellä tietämyksellä on mahdollista ehkäistä jopa yli puolet sairastumisista. Tämä sisältäisi tietysti myös kuntakohtaisen terveystietoisuuden noston ja omaehtoisen terveystapojen koulutuksen. Tällaista ohjelmaa ja tavoitetta voidaan tukea kymmenillä, toinen toistaan tukevalla yksittäisillä alaprojekteilla. **Jo maine oikeasti terveyttä vaalivasta kunnasta, saisi aikaan halukkuutta muuttaa tänne.**

23. Tärkeä vetovoima ja elämänlaatutekijä kunnassa ovat koulujen ja koulutuksen laatu. Jos kunnan koulu on keskimääräistä selvästi parempi ja siellä on tunnetusti oikein hyvä henki, jota osataan jatkuvasti vahvistaa tietoisilla toimilla, joiden esimerkit tulevat arvokkaana mallioppimisena koululaisille, voi jo tämä yksin ratkaista jonkun perheen muuttohalukkuuden. Koulut tulisi kehittää erikoisohjelmalla alansa kärkeen ulkopuolisia konsulttejakin hyväksi käyttäen.
24. Kunnassa ei saa olla korkea veroäyri. Tämä pieni mutta psykologisesti tärkeä mittari voi kääntää mielenkiinnon kohti Rautalampea paluu- ja uusmuuttajilla. Myöskin erilaiset tuntuvat lapsi-, yritys- työllistämisen yms. bonukset toisivat lisää aktiivisia ihmisiä suhteellisen pienillä kuluilla
25. Meidän pitää tiedostaa, että meillä on joitakin vanhoja tapoja ajattelumalleja jotka ovat kehittämiselle tuhoisia. Näitä ovat:
- "Tehdään kuten ennen".
 - "Tämä asia tiedetään" eli luullaan tietävämme ja näin ylläpidämme vanhoja ennakkoluuloja.
 - "Valitaan mieluummin sopiva kuin pätevä tai nuori ja energisempi".
 - Tyydytään vain paikalliseen tai "luulo – tietoon" eikä osata käyttää paikallista parasta osaamista ja etsiä todellinen asiantuntijuus muualta
 - "Syrjitään" hiljakkoin muualta muuttaneita koska ne eivät ole niitä "oikeita" vanhoja rautalampilaisia.
 - Vaietaan hyviäkin asioita "kuoliaaksi", kun viitseliäisyys, asenne tai ymmärrys ei riitä niiden haltuun ottoon
 - "Hyvä asia, tehdään kunhan ennätetään"... mutta niin vetkutellen, että toteutus lopulta hyytyy ja unohtuu
- Puuhastellaan, eli ollaan tekevinään ilman pysyvän kehittämisen vakavaa tarkoitusta. Tätä ajattelua edustaa mm. pirstaleinen hankeprojekointi, jossa hankkeita tehdään suurelta osin niiden itsensä takia.
26. Kunnan oma työllisyyden / työttömyyden hoito on saatava tehokkain toimin kuntoon. Työtä vieroksuviiden syrjäytyneiden joukko pitää aktiivisin koulutus-/perehdytys-/ aktivointitoimin saada "kuivattaa" mahdollisimman pieneksi. Perustuotannossa, yrityksissä ja luonnonvarojen parissa on varmasti tekemätöntä työtä jos se vain organisoidaan vaikka räätäloidysti ja yksi työpaikka usean pienemmän siivun summana. Onneksi suunta on työllisyysprojektin myötä ollut hyvä ja siinä jatkukoon.
27. Kirkonkylä pitää saada keskimääräistä paljon siistimmän, hoidetumman ja "vauraamman" näköiseksi. Sisäntuloväylien varsilla metsät tulee olla hoidettuja, tienvarret, risteykset ja sillat koristeltuja, teiden varsilla voisi olla paikallistaidetta, kylän ryteiköt ja tiheiköt on raivattu, puistot harvennettu, ja siistitty kauniiksi puistoiksi, rappiotalot on purettu pois tai remontoitu, palveluiden infot ovat siisteissä tienvarsitaluissa.
28. Kuntalaisten yhteisöllisyyttä ja viihtyisyyttä saattaisi lisätä yhteinen puutarha-alue, josta voisi vuokrata itselleen nimellisellä vuokralla luomulaatuisen rehevän kasvimaata-alueen, jossa viljelyn aloittamiseen olisi eri toimien tuloksena hyvin matala kynnys. Puutarhassa olisi saatavilla kasteluvettä, kompostia, työkaluja ja keväällä ehkä kasvaturvetta, katteita, siemeniä ja taimiakin. Tästä olisi useita etuja: viljelijät saisivat terveellisiä tuotteita harrastuksena, toiminta lisäisi yhteisöllisyyttä, vertaistukea, terveystietoisuutta ja toimisi hyvänä harrastuksena ja monille yksinäisyyden torjujanakin.
29. Kunnassa on sisään muuttajien ja asukkaiden houkuttelemiseksi ja paikallisten yhä paremmaksi palvelemiseksi rakennettava ja organisoitava erilaisia viihtymiseen ja vapaa-aikaan liittyviä palveluja ja paikkoja. Niistä tulisi myös aktiivisesti tiedottaa muuttovoittokampanjoissa.
- Tällaisia voisi olla Kuntoportaati, jotka jo tehdyn suunnitelman mukaan olisivat parhaat milloinkaan toteutetuista ja lisäksi aidosti ympärivuotisina, valoisina ja viihtyisinä, elektronisen sormenjälkitunnistuksen ja automaattisen mittaamisen kanssa. Tällaiset palvelut miellyttäisivät sekä työikäisiä, koululaisia, urheilijoita ja matkailijoita. Toisena vetonaulana olisi n. 15 esteen esterata, jossa olisi helpompi ja vaikeampi väylä pehmustettuine putoamispaikkoineen (vaahtomuovi + vedenpitävä pressu = vakio korkeushyppyalusta. "Ninja Warrior" menestyskonseptin innoittamana näillekin tulisi varmaan käyttäjänsä, varsinkin kun kunnan liikuntatoimi aktiivisesti markkinoisi ja kouluttaisi näitä uusia (portaati ja rata) liikuntapaikkoja eri ryhmille.
30. Kunnalla tai sen kehitysyrityksellä tulisi olla jokin kehityskohde ulkomailla. Tähän sopisi jokin alue esim. Espanjassa jossa on yli 3000 tyhjää ja pilkkahintaan myynnissä olevaa kylää. Tällainen edullisesti saatava kehittämiskohdealue palvelisi matkailua, virkistystä, kansainvälistymistä mm. nuorille ja olisi väylä saada yhteys esim. ystävyyskuntatoiminnan kautta sen alueen taajamiin ja yrityksiin. Kehittämiskohde voisi toimia myös turva- alueena ilmastonmuutostilanteissa. Sen hankinta myös herättäisi kansallista huomiota ja nostaisi taas Rautalammin mainetta ja profilia.
31. Rautalammin seurakuntien tulee ottaa rooli ja asenne, että ne ovat aktiivisia, ulospäin suuntautuvia ja kaikkia ikä- ja sosiaaliryhmiä palvelevia sosiaalisen, henkisen ja hengellisen hyvinvoinnin keskuksia, joiden uskottavuus tulee sanoman lisäksi niiden lämminhenkisestä ilmapiiristä ja kaikille ikäryhmille sopivasta aktiivisesta toiminnasta. Siinä harrastajien ja jäsenten ilmapiirin laatu on keskeisessä roolissa. Noin toimien seurakunnan maine kiirii ja toimii myös houkuttimena

kehittää kuntaa, joka taas kasvattaa aktiiviseurakuntalaisten joukkoa. Seurakuntien laadukas kaikkiin ikä- ja sosiaaliryhmiin kohdistuva toiminta vähentää kunnassa yksinäisyyttä, ahdistumista ja syrjäytymistä, mikä on taas arvoiltaan seurakuntien työn ja tavoitteiden ytimessä ja erinomaista ihmisten palvelemista.

Tämän ideaohjelman oikeassa käytössä siihen kirjataan, pohditaan, valmistellaan ja toteutetaan jatkuvasti suurempia ja pienempiä kehittämisideoita ja näin ylläpidetään toivoa, kasvua ja hyvinvointia.

	Pvm	Liite nro
ELtk	02.05.2018	3

RAUTALAMMILLE SOPIVIA YRITYSIDEOITA, JOIHIN ON LUONTAISIA RESURSSEJA

Rautalammin kuihtumisen lopettamiseksi ja kunnan kääntämiseksi nousuun tarvitaan lisää elinkeinoja ja vaityksiä. Ohessa on yksi

keinovalikoima:

Olemassa olevien ja erityisesti juuri aloittavien yritysten toimintaa kehitetään ja tuetaan monin tavoin vertaistuella, verkottumisella, koulutuksella, tukihakuavulla (SavoGrow !), terveyskasvatuksella, opintomatkoilla (Mansikka !), aktiivisella elinkeinopolitiikalla tontti- ja teollisuushallipolitiikalla (kunta),, maanviljelijöiden yhteistoimintahankkeilla jne.

- Biokaasun tuotanto vihermassasta.** Kaasun tuotanto tapahtuisi vihermassasta joutopelloilla (Rautalammilla n. 2000 ha) tai jopa sähkölinjoilla (esim. vuohenherneestä tai energiapajusta). Kaasutus ja voimala olisivat nykyisen lämpövoimalan naapurissa keskitetysti. Kaasu menisi moneen tarpeeseen. Sitä poltettaisiin lämpökeskuksessa lämmöksi ja miksei myös sähkön- ja lämmön yhteistuotantona. Sitä voisi myydä myös suurtakeissa jolloin talot ja maatilat voisivat hakea sitä omalla ”kaasuperäkärillä” ja kytkeä sen sitten oman lämpökeskuksen polttimoon. Kylällä olisi kaasuautoille oma takkausasema. Näin biokaasu pyörittäisi suurta osaa kunnan energiatarvetta.
- Kuivan metsähakkeen tuotanto.** Metsistä kasvaa paljon energiapuuta, joka on pääasiassa ensiharvennuspuuta (jos metsänhoito tehdään oikein, hakerankaa ei juuri tule ennen ensiharvennusta). Jos rungot myös kuoritaan ja kuivataan saadaan paljon suurempi energian saanto. Jokin urakoitsija/kehittäjä kehittäisi kuorintalaitteen joka toimisi kaatopään yhteydessä ja lisäisi raaka-aineen tehoa ja kannattavuutta paljon kun se on kuivaa. Rautalampilaiset yritykset, metsänomistajat ja ehkä MHY yhdessä tuottaisivat hake - energian kylän lämpökeskukselle. Rautalammin omat autot ajaisivat hakkeen pois ja meillä olisi oma urakkahakkuri. Kaikki ehkä samalla yhtiöllä.
- Hotelli.** Koetetaan saada ulkomaalaista rahoitusta (esim. Kiinasta) hotellin saamiseksi Rautalammille esim. rämäkälle.
- Laadukas ratsastuskeskus.** Kehitetään ratsastuskeskuksesta hyvähenkinen, monipuolinen, hyväilmapiirillinen, siisti, asiakasystävällinen, monituotteinen keskus, jossa lapset, nuoret, työikäiset, lukiolaiset, kokeilijat, harrastajat, kilpailijat ja jäähyttelijät löytävät kivat ja itselleen sopivat palvelut lämminhenkisen ohjauksen kanssa.
- Terveysmatkailu.** Terveysprojektiin liittyvänä ja sitä hyödyntävänä voisi olla ulkomaalaisille (aasialaiset) terveysturva- ja matkailutoimiala joka toimisi yhteistyössä KALAJAN alueen muiden matkailuyritysten kanssa. kehittämistyö asiasta on jo aloitettu.
- Kalastuselinkeino.** Kalastuselinkeino kehitetään ammattimaiseksi ja kalavesien aktiivinen hoito toteutetaan. Mukana olisivat kaikki kalastuskunnat ja pari ammattikalastajaa hyvine kalustoineen. Kalaa myös jalostettaisiin omassa pienjalostamossa ja jalostajalla olisi pienkalan perkuukone.
- Terveysvaikutteinen vanhustentalo.** 50 – 100 asunnon kerrostaloyhtiö joka olisi vähän kuin oma kylänsä keskustan tuntumassa ja jossa olisi poikkeuksellisen hyvä terveyttä ja elinvoimaa tukeva ja yhteistoiminnallinen perusajatus aina rakennussuunnittelua myöten. Tällaisista paikoista on maailmalla ja Suomessa kova kysyntä. Ikääntyviä maksukykyisiä seniorikansalaisia jotka haluaisivat viettää tervettä ja aktiivista elämää tulvii lisää kovaa vauhtia koko ajan. Ks oma muistio.
- Yrtit ja uusimuotoinen marjantuotanto.** Maanviljelyn puolella aletaan viljellä ja kerätä lukuisia yrtti-, mauste-, ja lääkekasveja joille pohjoinen sijainti antaa voimakkaan aromisällön.
- Terveysmarjojen tuotanto.** Tyrni, marjatuomipihlaja (saskatoon eli mustikkapuu), aronia ym. voisivat olla uuden terveystavoitteisen marjantuotannon tuotteita valmiiksi puhdistettuna, pakastettuna ja sekoitettuna kuluttaja pakkauksiin ja valmiina tehosekoittajaan pantavaksi. Nämä penssaissa ja puissa kasvavat marjat ovat monella tapaa viljelyvarmempia kuin maan rajassa helposti pilaantuva mansikka.
- Metsämarjojen kerääminen.** Rautalammillakin mätäneä metsiin vuosittain miljoonien edestä metsämarjoja jotka voitaisiin tehokkaasti kerätä talteen korpimetsistä hyvin organisoitujen ulkomaalaispoimijoiden turvin.
- Maahanmuuttokoulutuskeskus** Suomen yritysten tarpeisiin, jossa maahanmuuttajia ja heidän ohjaajiaan koulutetaan tilausperiaatteella. Tämä toisi senkin edun että lahjakkaista maahanmuuttajista valikoituisi Rautalammin uusille ja vanhoille yrityksille työvoimaa tai jopa uusia yrittäjiäkin.
- Kaivostoiminta.** Scadium löytö on jo tehty. Toisien lupaavien esiintymien vielä mahdollisesti ollessa löytämättä, satsataan malminetsintään reipas summa. Rautalammin lupaavat mineraaliesiintymät laitetaan heti kehitykseen markkinoiden parhaimpien konsulttien opastaessa kehitystä ja yhtiöittämistä. Ei hukata aikaa.
- Metsäkunta – toteutus.** Rautalampi perustaisi oman metsäprojektinsa, jossa euroja ja työtä saataisiin kovasti tehostuneen metsänhoidon ja myynnin vuoksi. Perusperiaatteena on että kaikille metsänomistajille neuvotaan metsään.fi (ym. metsäjärjestelmät) palvelun käyttö ja MHY muuttuu passiivisesta palvelun tarjoajasta (toimii vain pyydettyäessä) aktiiviseksi palvelun tarjoajaksi eli tarjoaa fiksusti palveluksiaan aina kun metsälön kehitys on siinä vaiheessa. Rautalammin metsien 40.000 tehokas hoitaminen toisi 12 – 15 milj. € lisähakkuutulot, 80- 100 metsuria lisää ja 6 täysiaikaista koneketjua hakkaamaan lisääntyntä hakkuutarvetta.

14. **Eläinruokatehdas** raaka-aineena kalanperkausjäte, pikkukala ja elintarvikkeiksi sopimattomat teuraseläimet joita keräillään ympäri Suomea.
15. **Terveyden paikallinen tehokas kehittäminen.** Rautalammille perustetaan laajamittainen terveyskehitysprojekti, jossa on mukana terveysmatkailu eri toimijoiden kautta, yrittäjien-, koulujen- ja kunnan työntekijöiden ja maanviljelijöiden terveyskoulutus ja kasvatusta. Apuna käytetään Suomessa ja ulkomailla olevaa varsinkin runsasta CAM (Complementary and Alternative Medicine) linjan asiantuntijaverkkoa joihin minulla on hyvät yhteydet. Tällä projektilla yleinen terveys saadaan paremmaksi ja säästetään hirmuisesti sekä tehostetaan ihmisten työntekoa ja pienennetään erikoissairaanhoidon kuluja merkittävästi. Mukaan pitää saada useita mielipidejohtajia jotka innostetaan myös omakohtaisilla kokemuksilla ensiksi. Ks erillinen ohjelma.
16. **Konepalvelu - urakointi.** Rautalammille sopisi ja ympäristössä olisi palvelun tarvetta maatalojen-, pihahoito-, talonmies-, maatalous-, pihapuu-, tonttien avartaminen liikapuiden ja niiden oksien poistolla, metsä- jne. pienurakoitsijoille.
17. **ITC etäkylä.** Rautalampi voisi rakentaa jollekin luonnonkauniille paikalle hyvällä etätyö- ja ITC valmiuksilla varustetun korkealuokkaisen ja monipuolisen luontokylän johon saataisiin kaupunkihaittoihin kyllästyneitä hyvin koulutettuja perheitä 50 -100 kpl.
18. **Vanhojen yritysten kehittäminen.** Tämän luettelon toteuttamiseen ja jo vanhojen yritysten kehittämiseen tarvitaan työntekijöitä Rautalampilaisten lisäksi muualta Suomesta, Euroopasta ja maailmalta mikä tulisi myös fiksusti organisoida. Kylästä pitäisi tehdä vetovoimainen asuinkunta ja panostaa myös aktiivisesti työperäiseen maahanmuuttoon kohteena nimenomaan Rautalampi.

Toiminnan ja vetovoimaisuuden sekä yhteistyön masinoimiseksi tarvitaan oman pitäjän ja muita tekijöitä ja asiantuntijoita. Niiden lisäksi tarvitaan laadukas vuorovaikutuskulttuuri, jossa avoimuus, kannustavuus, tehokkuus, selkeys, monikulttuurisuuden ymmärtäminen jne. olisi erinomaisen korkealla tasolla sekä erittäin laadukas päätöksenteko ja hallintokulttuuri jossa osaaminen on keskeisin perusajatus ei perinteet, puoluejako, tunteellisuus yms.